

به نام خدا

پرورش خلاقیت و خودشکوفایی دانش آموزان

مولفان :

میثم راه نشین

محمد صادق اسلمی

فاطمه یزدان پناه

کلثوم فیروزی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: راه نشین، میثم، ۱۳۶۹
عنوان و نام پدیدآور: پرورش خلاقیت و خودشکوفایی دانش آموزان/ مولفان میثم راه نشین،
محمد صادق اسلمی، فاطمه یزدان پناه، کلثوم فیروزی.
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۱۱۲ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۰۷۹-۰
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: دانش آموزان - پرورش خلاقیت - خودشکوفایی
شناسه افزوده: اسلمی، محمد صادق، ۱۳۶۶
شناسه افزوده: یزدان پناه، فاطمه، ۱۳۶۹
شناسه افزوده: فیروزی، کلثوم، ۱۳۶۶
رده بندی کنگره: PN۲۱۵۳
رده بندی دیویی: ۸۰۹/۲۱۴
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۹۳۸۷۵
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: پرورش خلاقیت و خودشکوفایی دانش آموزان
مولفان: میثم راه نشین - محمد صادق اسلمی - فاطمه یزدان پناه - کلثوم فیروزی
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳
چاپ: زبرجد
قیمت: ۱۱۲۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۰۷۹-۰
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	پیشگفتار
۹	فصل اول: خودشکوفایی
۱۱	انتظار والدین از فرزندان
۱۲	سلسله مراتب نیازهای انسان
۱۴	ویژگیهای افراد خود شکوفا از نظر مزلو
۲۵	فصل دوم: ویژگی های افراد خودشکوفا
۲۵	سلسله مراتب نیازهای مازلو
۲۶	ویژگیهای افراد خود شکوفا از دیدگاه راجرز
۲۶	نقایص افراد خود شکوفا
۲۸	الگوی انسان سالم در اسلام
۲۸	ملاکهای انسان سالم در اسلام
۳۰	کارکرد خانواده بر عزت نفس فرزند
۳۵	فصل سوم: مبانی خلاقیت
۳۵	تعاریف خلاقیت
۳۸	مراحل خلاقیت
۳۹	تحول خلاقیت در طول زندگی
۴۱	اجزای تشکیل دهنده خلاقیت
۴۲	پیش نیازهای داشتن خلاقیت
۴۳	تفاوت خلاقیت با تفکر واگرا
۴۳	دیدگاههای خلاقیت
۴۹	فصل چهارم: نظریه های خلاقیت
۴۹	نظریات خلاقیت
۵۲	الگوهای خلاقیت
۵۵	سیر تحول مطالعه خلاقیت
۵۷	فصل پنجم: پرورش خلاقیت در دانش آموزان
۵۷	تقویت مهارت خلاقیت و نوآوری در دانش آموزان
۵۸	ویژگی های دانش آموزان خلاق
۶۰	معلم و نقش او در پرورش خلاقیت دانش آموزان
۶۱	راهکارهای پرورش خلاقیت

۶۳	شیوه های پرورش خلاق
۶۳	راهکارهایی برای کشف استعدادها و خلاقیت در دانش آموزان
۶۵	شکوفایی استعدادهای دانش آموزان توسط معلم
۶۵	استعداد یابی و راهکارهای پرورش آن
۶۶	الگوی پیشنهادی خلاقیت آموزی در دبستان
۶۹	فصل ششم: کلاس و تدریس خلاق
۶۹	نگاهی به روش تدریس مبتنی بر خلاقیت
۷۰	کلاس درس و خلاقیت
۷۲	نقش خلاقیت و نوآوری در پیشرفت دانش آموزان، تاثیر معلم در ایجاد خلاقیت
۷۲	مدیریت در مدرسه
۷۲	وظایف مدیران در ایجاد و رشد خلاقیت در مدرسه
۷۳	تاثیر خلاقیت معلمان بر خلاقیت دانش آموزان
۷۳	معلم و شیوه های پرورش تفکر اخلاق
۷۴	شیوه های گوناگون تدریس
۷۵	ایجاد زمینه تفکر
۷۶	موانع خلاقیت
۷۶	موانع رشد خلاقیت در دانش آموزان
۷۷	جهت گیری خلاقیت در سازمان های آموزشی
۸۱	مراحل اجرای روش تدریس مبتنی بر خلاقیت
۸۲	روش تدریس اکتشافی چیست ؟
۸۴	مراحل روش تدریس اکتشافی
۸۴	نقش معلم در روش تدریس اکتشافی
۸۵	محاسن روش اکتشافی
۸۵	محدودیت های روش اکتشافی
۸۶	آموزش خلاقیت و نقش معلم در پرورش آن
۸۷	معلم و شیوه های پرورش تفکر خلاق
۸۷	شیوه های گوناگون تدریس
۹۰	ویژگی های دانش آموز خلاق
۹۲	روش های ایجاد تفکر خلاق
۹۴	چگونه تدریس خلاق داشته باشیم؟
۹۵	نقش معلم در رشد خلاقیت در کلاس
۹۵	ساختار کلاس

۹۷ روش های ایجاد تفکر خلاق
۹۸ ویژگی های شخصیت خلاق
۱۰۰ منابع خلاقیت
۱۰۲ دانش آموزش خلاق را بشناسید
۱۰۳ تعریف خلاقیت هیجانی
۱۰۴ عناصر خلاقیت هیجانی
۱۰۴ تأثیر خلاقیت هیجانی بر زندگی افراد
۱۰۴ درجات و انواع گوناگون پاسخ های هیجانی خلاقانه
۱۰۵ منابع و مآخذ
۱۰۵ منابع فارسی
۱۱۱ منابع لاتین

پیشگفتار

درحقیقت فرد خلاق کسی است که از ذهنی جستجوگر و آفریننده برخوردار باشد. فرهنگ وبستر (۱۹۵۳) خلاقیت را مترادف اصطلاحاتی مانند اکتشاف، اختراع، ابداع و نوآوری آورده و کلمه خلاقیت را به معنی بوجود آوردن تعریف کرده است. در فرهنگ روانشناسی سیلامی^{۱۵} راجع به معنای خلاقیت چنین آمده است "خلاقیت همان تمایل و ذوق به ایجادگری است که در همه افراد و در همه سنین به طور بالقوه موجود بوده و با محیط اجتماعی - فرهنگی، پیوستگی مستقیم و نزدیک دارد. شرائطی لازم است تا این تمایل طبیعی به خودشکوفایی برسد. ترس از انحراف و سعی در همنوایی با اجتماع، خلاقیت را به بند می کشد. کودکان خردسال که از امور و وقایع در شگفت می شوند و می کوشند که تازگیها جهان را دریابند و ضمنا تا زمانی که تحت تاثیر تعلیم و تربیت متعارف قرار نگرفته اند به نحوه ویژه ای خلاق می باشند. از مضمون تعاریف و توضیحاتی که در مورد ماهیت و کارکرد خلاقیت داده شده است چنین پیداست که در واقع خلاقیت برآیند نوع تفکر بدیع و بی بدیل افراد است که ممکن است به تولید محصول عینی نیز منجر گردد. بنابراین شایسته خواهد بود به جای لفظ خلاقیت، اصطلاح تفکر خلاق را بکار برد.

در مجموع تفکر و عملکرد خلاق نسبت به ایده ها و تجارب قبلی بشری نو شمرده شده، عامل تغییر و تحول بوده و الزاما می بایست به حال انسان و جامعه نیز مفید باشد مانند ایده های جدید، ابتکارات، اختراعات و اکتشافات. معنای خلاقیت عبارت است از توانایی یا قدرت ذهنی یا بدنی برای ساختن یا بازسازی واقیت به نحوی منحصر به فرد. ماکس ورتایمر روانشناس گشتالت عبارت مناسب تفکر آفرینشی را نخستین بار ابداع و آنرا تفکری توصیف کرد که واقعا به چیزی مفید می انجامد. تورنس تفکر خلاق را به حاصل وقوع انفجارات بینش درونی افراد تعبیر می کند. اورت شوستروم (۱۹۶۷) نویسنده کتاب مشهور "روانشناسی انسان سطله جو" رفتار خلاقانه را یک رفتار خویشتن ساز در

عین حال سلطه جویانه می شمارد و می گوید " من رفتار خلاقه را یک رفتار خویشتن ساز ، تعریف می کنم . رفتار خویشتن ساز نوعی رفتار سلطه جویانه است که به صورت خلاقه تری ظاهر می گردد . همه ما سلطه جو هستیم لیکن به جای آنکه رفتار سلطه جویانه خود را طرد کنیم ، باید آنرا تغییر داده و به رفتار خویشتن ساز تبدیل نمائیم. کالهن (۱۹۶۱) خلاقیت را دارای ماهیت ذاتا عاطفی دانسته و آنرا فرآیندی می شمارد که طی آن فرد خلاق عناصر نامعقول و احساسی را به عناصر عقلی و آگاهانه تبدیل کند.

فصل اول

خودشکوفایی

خود شکوفایی در مفهوم عمده و کلاسیک خود نخستین بار توسط گلد اشتاین روانپزشک آلمانی مورد بحث و بررسی قرار گرفت او خود شکوفایی را به صورت توانایی ذاتی نیرومند موجود در هر فرد تعریف نمود که موجب شکوفا شدن استعدادهای مثبت او می گردد . گلداشتاین معتقد بود برای آن که انسان به موفقیت‌های بزرگ دست یابد باید با محیط اطراف و زندگی خود به بهترین نحو ممکن کنار بیاید و چنانچه محیط و زندگی هر روز ضربه سنگین تری بر پیکره انسان وارد کنند مثلاً موجب بیماری انسان شوند ، انسان باید در بهبود این قبیل مشکلات سعی بنماید تا بدین ترتیب به مرزهای خود شکوفایی درک و فعال نمودن همه استعداد های خود نزدیک شود .

در این مورد روانشناس دیگری به نام راجرز نشان داده است انسانهایی که توانایی پیدا کنند و در حقیقت بتوانند به طور کامل افکار و اعمال خود را کنترل نمایند به خود شکوفایی که والاترین درجه انسانیت است نائل خواهند شد . از دیگر معتقدان به نظر خود شکوفایی که آن را با مفاهیم عالی عجین کرده و به اوج قدرت رسانید آبراهام مزلوروانشناس آمریکایی است تحقیقات گسترده و مطالعات عمیق مزلو پیرامون این قبیل مقولات سبب تکوین شاخه ای قدرتمند و پویا در روانشناسی امروز موسوم به انسان گرا گردید. او خود شکوفایی را بالاترین و برترین نیاز انسان می دانست.

لفرانسوا (۱۹۹۷): در توصیف خود شکوفایی گفته است: خود شکوفایی یک فرآیند است نه یک حالت، فرآیند رشد یعنی رشد و بالیدن . انواع نیازهای مزلو به صورت سلسله مراتب دردنبال هم قرار می گیرند یعنی اینکه نیازهای رده پایین باید حداقل تا حدودی ارضاء شوند تا اینکه فرصت برای ارضای نیازهای سطح بالا تر فراهم آید. از آنجا که